

TAJIKISTAN PAMIR HIGHWAY EN WAKHANVALLEI

Zomer 2016 fietsten vier vaders en acht zonen van Dushanbe in Tajikistan over de Pamir Highway naar Osh in Kirgizie. Onder hen Wim du Bois, radiotherapeut-oncoloog in het Isala-ziekenhuis en Hylke van der Toom, AIOS KNO in het Erasmus MC. 1500 kilometer door de bergen in een woest en onherbergzaam landschap.

Half vier 's ochtends. In de rommelige aankomsthal van het vliegveld van Dushanbe hebben we na veel zoeken onze bagage gevonden. Ook komen onze fietsen opeens tevoorschijn. Alleen twee te weinig, die waarschijnlijk nog in Istanbul staan. De volgende vlucht is over twee dagen. Buiten staat het gezelschap dat ons op onze tocht gaat begeleiden. Era, een jonge slim en aardig ogende vrouw, blijkt onze gids. In gebrekkig Engels introduceert ze haar man, onze kok en de twee chauffeurs. Allen Kirgiezen. Het rijdend materieel ziet er goed uit: een Toyota Landcruiser en een goed gebruikt vrachtwagentje met een halve container er op. Daarin kunnen bagage, tenten, eten en drinken en in geval van nood onze fietsen en eventueel wat fietsers. Je weet maar nooit.

Op dag 2 gaan we op pad. De twee fietsen, als ze gevonden worden, zullen worden nagebracht. Het wordt meteen een bijzondere fietsdag. Al snel onherbergzaam landschap en met 1400 hoogtemeters ook al behoorlijk op en neer. En wat een hitte, 45 graden en windstil. Ook voor daar uitzonderlijk warm. Aan het eind van de dag zijn we na 100 kilometer (ook onze gemiddelde dagafstand) dan ook behoorlijk gestoofd. We vinden een riviertje in een canyon op een prachtig afgelegen plek. Alle renners duiken meteen de modderige rivier in. Er is voor iedereen een tentje. Althans een binnentent. Blijkbaar is de buitentent zoek en ook de haringen zijn er niet allemaal. De matjes om op te slapen zijn niet veel dikker dan een krant. Gelukkig hebben we onze eigen slaapzakken. Na een bord rijst is het bedtijd.

De volgende ochtend probeert de kok op een twee-pits-gasstel (waarvan halverwege de tocht een pit het zal begeven) ons ontbijtje klaar te maken. Tsampa-porridge met een homp brood en jam. Dit naar binnen werkend, zien we een grote stofwolk de canyon in komen. Het blijkt een Opel Astra bestel (de nationale auto van Tajikistan) met op het dak twee fietsdozen. Hulde aan de luchtvaartmaatschappij!

De derde dag zal een van de meest gruwelijke dagen van de tocht worden. We weten dat het zwaar zal worden en staan daarom vroeg op. Om kwart over vijf zitten we op fiets. De beklimming van het kaliber Mont Ventoux begint al snel, en ook de hitte laat niet lang op zich wachten. Halverwege houdt het slechte asfalt op en gaat de weg langzaam over in gruis en keien. De zonen moeten het nodige geduld hebben voordat de vaders boven zijn. Maar de jonge renners zitten er ook al aardig door heen. Gelukkig wacht ons een heerlijke afdaling naar de Panj, de grensrivier met Afghanistan. Dat denken wij. Aan de andere kant van de pas blijkt de hele weg te bestaan uit kuilen en stenen. Alleen maar gruis, waarbij de zon tijdens onze slipcursus bergafwaarts onbarmhartig schijnt. In het dal aan gekomen is onduidelijk hoe ver we nog door moeten. Wel prachtig asfalt. Alleen vervelend dat de rivier geregeld moet worden verlaten en de weg hoog door de vallei wordt geleid. Dat kunnen we er eigenlijk niet meer bij hebben. Veel gemopper, maar na een prima campingplek gevonden te hebben aan tafel. De maaltijd kan worden bereid bij mensen thuis en we kunnen op echte stoelen zitten. Er wordt getoverd: Tajiekse soep! Stukken schapenvlees, aardappelen, ui, tomaat, prei, noedels en wat er verder voor

handen is. Met de grote biervoorraad in ons vrachtautootje komt de stemming er weer goed in. Een opperbeste stemming die de hele reis zal voortduren. Toch uniek dat vaders en zonen met elkaar in een uithoek van de wereld een fietstochtje aan het maken zijn.

De jongens kennen elkaar al van de kleuterschool of uit het studentenleven. Delft, Utrecht, Amsterdam, Rotterdam. De meesten zijn achter in de 20, begin 30. Bij de vaders zijn er ook allemaal dwarsverbanden, van studie, sporten tot aangetrouwde familie. Allemaal 60'ers.

We bereiden ons voor op weer een pittige dag. Maar het valt mee. Voorlopig zullen we zo'n 700 kilometer langs de Panj blijven rijden met aan de overkant Afghanistan. Daar ligt af en toe een dorpje en het ziet er allemaal vredig uit. Toch gek. Ook aan de Tadjiekse kant merken we niets van militaire activiteit. De mensen die wij zien groeten ons vriendelijk en overal worden we zeer hartelijk ontvangen. Het rivierdal is adembenemend. Vaak steile bergwanden aan weerszijden met soms de weg vlak langs de bulderde rivier, dan weer hoog in de bergen met heftige afgronden.

Na vier dagen fietsen een rustdag in Quala Khum in een genoeglijke homestay. We hebben tot nu toe niet strikt de Pamir Highway, de M41, gevolgd. Voor een gedeelte hebben we een zuidelijker route gekozen. Gelet op de temperatuur die wij onderweg voor onze kiezen hebben gekregen, wellicht niet de beste keuze, maar qua natuurschoon fantastisch. Met de gebrekkige campinguitrusting zien we kamperen niet meer zo meer zitten. Op een keer na slagen we er de rest van de tocht in om steeds een homestay of een "pension" te vinden.

De volgende dagen brengen ons naar de poort van het echte hooggebergte. Door weer nauwe valleien klimmen we langs de kolkende rivier verder omhoog en bereiken we Khorog op ruim 2000 meter hoogte. Onderweg zijn we al diverse keren gecontroleerd, waarbij een kleine fooi hielp de wachttijd te beperken. Maar hier wordt echt gekeken of we de speciale permit voor dit deel van Tadjikistan hebben: de "autonome" regio Gorno Badakhshan. Een gebied op een gemiddelde hoogte van ruim 4000 meter.

We verlaten de M41 weer en gaan zuidwaarts richting Wakhan-vallei. De Wakhan, een wormvormig gebied, eerst een breed rivierdal, is eind 19de eeuw door de Russen en Britten als buffer grotendeels aan Afghanistan geknoopt om zo te voorkomen dat het Britse en het Russische rijk een gemeenschappelijke grens zouden krijgen. Uniek om daar te fietsen met de besneeuwde toppen om ons heen. Aan het eind van de wereld. 's Nachts een adembenemende sterrenhemel.

In het Tadjiekse deel van de Wakhan wonen veel Ismaili's, volgelingen van de Aga Khan. Deze islamieten hier in de vallei verweven hun geloof met elementen uit het Zoroastrisme. Dat zie je ook in de huizen waar de balken in het plafond in vier lagen zijn opgebouwd. Dit moet water, vuur, lucht en wind verbeelden. En ook het aantal en de plaatsing van de pilaren in de huizen hebben een betekenis die teruggaat naar het Zoroastrisme. Daar waar de Panj niet meer langs de grens stroomt, maar hogerop in het Wakhan-gedeelte van Afghanistan verdwijnt, verlaten wij in noordelijke richting de vallei en klimmen omhoog van 2900 meter naar 4300 meter. En dat zullen we weten ook. Ondanks de hoogte is het knap warm. De weg is ongeplaveid. Hoewel we die dag twee auto's tegenkomen, is het verkeer er in geslaagd over de volle breedte van de weg ribbels in de ondergrond te maken. We kunnen alleen aan de zijkant van de weg omhoog en daar ligt gruis en stenen. De omgeving is prachtig, maar we zijn blij als we aan het eind van de dag, volledig

uitgewoond, een mooie kampeerplek weten te vinden. Een heerlijk fris weidje aan een klein stroompje met uitzicht op witte toppen.

De hybride fietsen weten het gebonk en gestuiter op de slechte wegen goed te overleven. Het enige ongemak tijdens de reis zijn vier lekke banden. Met de mens op de fiets gaat het iets minder. De hoogte en het Tajiekse eten blijken veel renners parten te spelen. We zijn blij als we weer op de Pamir Highway zijn. Asphalt!

Boven op het plateau doen de plaatsen Alichur, Murghab en Kara Kul armoedig aan. Hier op 4000 meter hoogte is het nu hartje zomer. Hoe zal het hier zijn in de winter als het 40 gaden vriest en wanneer je door de sneeuw en in het voorjaar door de modder niet weg kunt komen. De beesten (schapen, wat geiten, yaks) hebben nauwelijks wat te grazen. Tajikistan is een van de armste landen ter wereld en dat is hier goed te zien. Het is een kale bende. Wel is het hier mooi met bergen van ruim 7000 meter.

Ruim drie dagen fietsen we over de hoogvlakte. En altijd forse wind tegen. Niet ver van de grens met Kirgizie moeten we nog een pasje over van 4655 meter. Een waanzinnig steile beklimming en nog steeds een harde wind tegen. En rottig wegdek. Een van de chauffeurs weet te melden: "Over de top no wind". No wind? Tot ons slaapadres in Kirgizie 70 kilometer lang storm tegen.

Wel wonderlijk. Met de entree in Kirgizie is de omgeving opeens groen. Overal kuddes schapen en yaks. Veel paarden. Overal herders. Als we omkijken is het ook goed te zien. Een enorme bergwand, met 7000-ers er tussen, blokkeert bijna alle neerslag richting Tajikistan.

We vinden in de eerste de beste plaats een mooi onderkomen, waar wij met z'n twaalfen in twee kamers worden opgestapeld. Maar morgen is het feest. In het plaatsje van onze voorlaatste stop is een mooi hotel ontdekt. En het is ook nog eens rustdag!

Eerst nog even een pas over van 3600 meter. Deze klim blijkt net iets te veel voor onze vrachtwagen. Die hebben we niet meer terug gezien. Onze spullen gelukkig wel. Dan naar beneden naar Gulcha op 1500 meter. Prachtig asphalt, fantastische bochten, schitterende omgeving, heerlijk weer. Op weg naar het Walhalla! Een heerlijke rustdag volgt. De jonge renners ontdekken al snel een uitspanning. Bij een dollar voor een fles wodka hoef je niet op een druppeltje meer of minder te letten. Vrolijk wordt er aangeschoven bij het avondmaal.

De laatste etappe. Er zijn wat renners zenuwachtig: de Koninginnerit! Onderweg was al vaak het spel op de wagen met ontsnappingen over hotsende wegen en bij pittige beklimmingen. Maar nu gaat het er echt om. Wie is het eerste boven op de pas van 2400 meter en krijgt eeuwige roem? De beklimming mondt uit in een sprint a deux, waarbij de winnaar op de streep uit z'n pedaal schiet en onderuit klapt. Ons rest een lange afdeling naar Osh, 1400 meter lager gelegen. Uitgeput en voldaan komen wij daar aan, na 1500 kilometer fietsen door onherbergzaam landschap. Een heerlijk diner volgt. Een prachtige reis om nooit te vergeten!

Hylke van der Toom

